

EVA ŠPAČKOVÁ

doc. Ing. arch. Eva Špačková, Ph.D.
eva.spackova@vsb.cz

Katedra architektury
Fakulta stavební
Vysoká škola báňská – Technická univerzita ostrava
Ludvíka Podéště 1875/17
708 00 Ostrava-Poruba, Česká republika

S architekturou na cestě

„... naději... chápu především... jako stav ducha, nikoliv jako stav světa. Naději v sobě prostě máme nebo nemáme, je rozměrem naší duše a není ve své podstatě závislá na nějakých pozorováních světa či odhadech situace... Mírou naděje v tomto hlubokém a silném smyslu není míra našeho rozveselení z dobrého běhu věcí a naší vůle investovat se do podniků, viditelně mířících k brzkému úspěchu, ale spíš míra naší schopnosti usilovat o něco proto, že to je dobré, a nikoli pouze proto, že to má zajištěn úspěch. Čím nepříznivější je situace, v níž svou naději osvědčujeme, tím hlubší tato naděje je. Naděje prostě není optimismus. Není to přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Václav Havel, Dálkový výslech

Když Eva Špačková po absolvování Fakulty architektury v Brně odcházela v roce 1988 za manželem do Ostravy, počítala s tím, že to bude tak maximálně na rok a vrátí se domů do Brna. Neuměla si představit, že by měla v tomto městě žít. V roce 2022 už je v Ostravě třicet čtyři let. Když pochopila, že zůstane v Ostravě dlouhodobě, postupně se smířila s tímto specifickým městem a krajem. Město i místo, kde žije, si nakonec oblíbila. Po odchodu z Brna počítala i s tím, že se pravděpodobně už nikdy nevrátí do prostředí architektonické školy.

V roce 1989 přišla sametová revoluce. Eva Špačková v té době pracovala v podniku Dřevovýroba Ostrava zaměřeném na individuální interiéry a nábytek. Po změně režimu se osamostatnila a začala práci architektky vykonávat ve vlastní praxi, od roku 2007 jako autorizovaná architektka ČKA.

V roce 1997 byla při VŠB – Technické univerzitě v Ostravě založena Fakulta stavební. V roce 2003 vzniklo na fakultě při katedře pozemního stavitelství oddělení architektury a v roce 2006 byla

ustavena samostatná katedra architektury na FAST. Někdy v tom čase profesor Mojmir Kyselka jako první vedoucí katedry architektury oslovil i architektku Špačkovou s tím, že mu ji doporučili na fakultě v Brně. Vyzval ji společně s dalšími ostravskými architektky z praxe, aby přišla na novou katedru externě učit ateliérovou tvorbu. Málokdy v životě byla Eva Špačková víc překvapená. Architektura neočekávaně přišla za ní do Ostravy.

Eva Špačková učí od roku 2008 na katedře architektury, zpočátku jako odborná asistentka. V roce 2013 získala doktorát a v roce 2019 se na Fakultě architektury v Brně habilitovala. Dostala se zpátky do školy až po letech praxe a v současnosti spojuje roli praktikujiící architektky s výukou architektury v akademickém prostředí. Přítomnost architektonické školy ve městě, kde chyběla předchozí tradice, je specifická úsilím nového pracoviště postupně seznamovat studenty ale i veřejnost s možnostmi architektury

nejen v rovině projekční, ale i koncepční, teoretické, výzkumné, pedagogické a experimentální.

Svojí prací dokládá Eva Špačková různorodost práce architekta v rozličných profesionálních rolích. Její aktivity reprezentují pestrý svět architektury v praxi i ve škole a řeší většinou témata, která nejsou elitní a výjimečná. Jde o soubor běžné drobné práce na obyčejných věcech, zabývá se všední architekturou. Práce, u které ne vždy je jistota, že dobře dopadne, ale vždycky má smysl. Na příkladech své práce představuje zkušenost, kterou měla příležitost získat v roli architektky, akademičky, pedagožky, a ne úplně vlastním přičiněním i architektonické komunální aktivistky v místě, kde žije.

Její pracovní i teoretický zájem se soustředí hlavně na architekturu 20. století a využití tohoto architektonického dědictví v současnosti. Dlouhodobě se zabývá regeneracemi panelových domů a obytným prostředím sídlišť v rovině praktické i teoretické. Svoje zkušenosti s hodnocením a organizací architektonických soutěží, zejména ve

spolupráci se Společností Petra Parléře, zpracovala i teoreticky ve své doktorské práci. V poslední době se zaměřuje na využití metod participativního plánování a principů hry ve výuce, při zprostředkování architektonických témat široké veřejnosti i v projekční praxi. Další oblastí, kterou se v současnosti intenzivně zabývá, jsou výtvarná díla v architektuře a aktivity univerzitního muzea, jehož založení na VŠB-TUO iniciovala. V souvislosti s tímto zájmem zpracovala výzkumný projekt a získala příležitost pracovat a získávat zkušenosti na devítiměsíčním výzkumném pobytu na Iowa State University v USA. Právě na americké univerzitě měla možnost do hloubky poznat význam a aktivity univerzitního muzea v kampusu i v pedagogickém působení ve vztahu ke studentům, akademické obci i veřejnosti.

Eva Špačková uvedla v roce 2013 první ročník Mezinárodní letní školy architektury v Ostravě a tato akce každoročně úspěšně pokračuje. V současnosti se začíná připravovat desátý ročník, který bude v létě 2023. Letní školu vidí Eva Špačková jako experimentální dílnu, kde je možné v neformální prázdninové atmosféře ověřovat nové pedagogické přístupy a zažít architektonická dobrodružství v mezinárodním prostředí. Svoje mezinárodní zkušenosti Eva Špačková využívá i ve výuce zahraničních studentů oboru architektura, jejichž počet se na Stavební fakultě každoročně zvyšuje.

Architektka Špačková využívá možnosti propojení architektonické praxe, pedagogické aktivity a společenské angažovanosti. Za důležité považuje rozvíjet spolupráci školy architektury a měst v blízkém okolí. Efekt této spolupráce je mnohostranný. Studenti se již během studia mají možnost setkat s reálnými situacemi nejen při navrhování v ateliérové tvorbě, ale i při prezentaci a obhajobě svých návrhů před zástupci obcí i veřejnosti. Zároveň mají možnost poznávat různorodé alternativy svého uplatnění, ověřovat si možnosti svého profesního zaměření a připravovat si prostředí pro svoji vlastní budoucí pracovní dráhu. Pro obce je spolupráce se studenty na vybraných konkrétních problémech inspirací

a ověřením různých cest a postupů řešení. Spolupráce je vždy založena na vzájemné dohodě, studenti řeší problémy odpovídající jejich schopnostem a možnostem a pedagogickým cílům podle

studijního plánu. Práce tohoto typu vyžadují pečlivou přípravu a striktní pedagogické vedení, kdy výukový proces je vždy na prvním místě.

Města na Ostravsku jsou dodnes výrazně ovlivněna socialistickými politickými představami o žádoucím rozvoji, kterým optimističtí architekti po 2. světové válce dali urbanistickou a architektonickou podobu. Válečná destrukce vytvořila potřebu rychle a efektivně naplánovat obnovu a idealistické plány předválečné avantgardy přetvořit tradiční město a vytvořit město nové a moderní zde dostaly konečně prostor. Na Ostravsku bylo toto úsilí akcelеровáno rozvojem těžkého průmyslu a hornictví, který vyžadoval příliv

pracovních sil a naplnění rostoucích požadavků na bydlení. Plánovalo a stavělo se bez ohledu na vlastnické vztahy i historickou kontinuitu.

V prvních pěti letech po válce vznikala ještě sídliště s architekturou ovlivněnou předválečným funkcionalismem, který skončil po roce 1950 se zaváděním socialisticko-realistické metody stavění. Po relativně krátkém období ovlivněném socialistickým realismem

mezi lety 1950-1956 se výstavba znovu rozběhla v obnoveném moderním duchu s využitím prefabrikované panelové technologie a typizace. Bohužel v kontextu Československa jako socialistické země nebylo možné reagovat odpovídajícím způsobem na zkušenosti a omyly, které masová výstavba hromadného bydlení přinášela. Tento systém se zhroutil až s porážkou komunismu v listopadu 1989. Až do současnosti se tato moderní města vyrovnávají se svojí naplánovanou podobou a hledají cesty, jak přizpůsobit představu poválečného socialistického budování dnešním požadavkům.

S odstupem let se projeví pozitivní i negativní stránky moderních měst a dnešní architektura má před sebou úlohu najít způsob, jak toto prostředí rehabilitovat. Už proto, že města jsou stále domovem tisíců lidí, kterým je jejich prostředí bezprostřední scénou všedních i svátečních dní.

Direktivnost a nespolečnost při plánování nových záměrů neodezněla se sametovou revolucí. Naštěstí v demokratické zemi existují možnosti opravných prostředků a přesvědčila jsem se, že znalosti architektury a urbanismu mohou být v občanské společnosti nápomocné. Záměr zastavět lesopark Myslivna, kam se celá Poruba chodí rekreovat, bohužel, avšak zcela pochybně umístěným vědecko-technologickým parkem, se podařilo zastavit právě těmito prostředky. Doložená alternativní řešení dokázala přesvědčit, že záměr lze ve městě plném prázdných míst postavit i jinde, než na poslední „zelené louce“ v porubském lese.

Vzhledem k tomu, že znalosti veřejnosti o možnostech a postupech městského plánování nejsou zdaleka ještě na úrovni, jaká by byla žádoucí, je důležité věnovat čas i vzdělávacím a popularizačním projektům.

Závěr

Dnešní město víc, než destruktivní zásahy potřebuje pochopení a empatii. Změny jsou možné, žádoucí a důležité. Současná architektura musí hledat cesty, jak i s dědictvím nedávné minulosti zacházet s přiměřeným respektem.

